

09.05.2016

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Viite: HE 39/2016 vp:tä koskeva professori Ulla Liukkusen lausunto 4.5.2016

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LAUSUNTO PROFESSORI ULLA LIUKKUSEN LAUSUNNON JOHDOSTA; HE 39/2016 VP

Sosiaali- ja terveysministeriö on saanut työ- ja elinkeinoministeriön kautta pyynnön lausua professori Ulla Liukkusen lausunnon johdosta. Ministeriö ottaa esiin seuraavat lausunnon kohdat:

2 Soveltamisala ja eräitä muita korjaustarpeita

Liukkusen mukaan uudessa laissa ei tulisi edellyttää sijoittautumisvaltiossa harjoitetun **toiminnan ”merkittävyyttä”**, sillä rajat ylittävien palveluiden tarjoamisen kriteeriksi ei ole EU-lainsäädännössä asetettu, että kyseessä olisi oltava sijoittautumisvaltiossaan merkittävää toimintaa harjoittava yritys.

Sosiaali- ja terveysministeriö haluaa muistuttaa, mistä yritystoiminnan ”merkittävyydessä” (EN = ”substantial” activities; SV = ”väsentlig” verksamhet) on täytäntöönpanodirektiivin 4 artiklan mukaisesti kyse.

Puhumalla yritystoiminnan ”merkittävyydestä” ja säätämällä 4 artiklan EU-lainsäädännössä tavoitellaan sitä, että lähettävänä yrityksenä ei voisi toimia ns. postilaatikkoyritys.

Euroopassa on käytetty väärin lähetettyjen työntekijöiden lainsäädäntöä mm. hyödyntämällä postilaatikkoyrityksiä. Perustamalla postilaatikkoyritys toiseen, yleensä jollakin lailla ”halvempaan” valtioon voidaan pyrkiä hyödyntämään ”halvemman” valtion työvoimaa. Samalla voidaan myös vältellä työnantajavelvoitteita, kun työnantajavelvoitteista vastaa muodollisesti postilaatikkoyritys eikä työvoimaa todellisuudessa hyödyntävä taho.

Sanalla ”merkittävä” tarkoitetaan täytäntöönpanodirektiivissä viime kädessä vain sitä, että yritystoiminta on aitoa sijoittautumisvaltiossa. Sana ”merkittävä” voitaneen Liukkusen mainitsemilla perusteilla poistaa laista, mutta tulisi myös harkita, voidaanko sana korvata muulla, täytäntöönpanodirektiivin tarkoitusta vastaavalla sanalla. Vähintään tulisi varmistaa, että lain perusteluista tulee selvästi esiin lain tarkoitus, eli että yritystoiminnan on oltava aitoa.

Liukkusen mukaan **yksityishenkilön**, joka ei toimi elinkeinonharjoittajana, mahdollisuudet huolehtia siitä, että lähettävä yritys tekee ilmoituksen työntekijöiden lähettämisestä, ja huolehtia edustajan tavoitettavuudesta ovat ilmeisen rajalliset.

Sosiaali- ja terveysministeriö muistuttaa, miten helppoa mainitut tilaajan velvoitteet on käytännössä toteuttaa. Tilaajan huolehtimisvelvoite (koskien ilmoitusta lähettämisestä ja edustajan asettamista) on täytetty, kun tilaaja ottaa tila-

ussopimukseen maininnan kyseisistä asioista. Vaihtoehtoisesti tilaaja lähettää esimerkiksi sähköpostin lähettävälle yritykselle.

Tilaajan on vastaavasti helppo täyttää velvollisuutensa, jos työsuojeluviranomainen ei tavoita edustajaa. Tilaajan tulee tällöin työsuojeluviranomaisen pyynnöstä olla yhteydessä lähettävään yritykseen ja kysyä, missä ja miten edustaja voidaan tavoittaa. Jos tilaaja ei kuitenkaan tavoittaisi lähettävää yritystä - minkä ainakaan tilaussopimuksen voimassa ollessa ei pitäisi usein toteutua - tilaaja täyttää velvoitteensa, kun ilmoittaa työsuojeluviranomaiselle, miten on yrittänyt tavoittaa lähettävää yritystä.

3 Sovellettavat työehdot

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa työsopimuslain **2 luvun 3.2 §:n** lisäämistä pakottavien säännösten joukkoon, mikä on muutos nykytilaan.

Tuomion C-396 vaikutusten tarkastelun laajentaminen esityksessä on kannatettava seikka - myös työsuojeluvalvonnan näkökulmasta -, mutta työryhmän keskustelujen perusteella tämä ei näyttänyt tuolloin mahdolliselta.

4 Vastuunjako rakennusalan töissä

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa Liukkusen mainitsemien **aikamääreiden** lisäämistä 15 §:än.

Liukkusen mukaan ehdotetun lain 15 §:än liittyviä laiminlyöntimaksun määräämiseen johtavia **laiminlyöntejä** tulisi myös lisätä siten, että myös siitä voitaisiin määrätä laiminlyöntimaksu, jos 15 §:ssä velvoitettu taho ei toimita työntekijälle selvityspyyntöä ja selvitystä.

Jos näin halutaan menetellä, sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa seuraavia muutoksia 15 §:än ja 35 §:än, joilla laiminlyöntimaksun määräämiseen johtavia laiminlyöntejä olisi edelleen vain kaksi.

15 §

Rakennuttajan ja pääurakoitsijan vastuu rakennusalan työssä

Jos lähetetylle työntekijälle ei ole maksettu 5 §:ssä tarkoitettua vähimmäispalkkaa, hän voi ilmoittaa siitä työmaan rakennuttajalle tai pääurakoitsijalle. Ilmoituksen saatuaan rakennuttajan tai pääurakoitsijan on välittömästi pyydetävä lähettävältä yritykseltä selvitys lähetetylle työntekijälle maksetusta palkasta ja siitä, onko palkka 5 §:n mukainen. **Rakennuttajan tai pääurakoitsijan on toimitettava selvityspyyntö ja lähettävältä yritykseltä saatu selvitys työntekijälle.**

Selvityspyyntö ja selvitys on työntekijän pyynnöstä toimitettava työsuojeluviranomaiselle. Rakennuttajan tai pääurakoitsijan on säilytettävä selvityspyyntö ja selvitys kaksi vuotta työnteon päättymisestä.

35 §

Laiminlyöntimaksu

Rakennusalan työssä rakennuttaja tai pääurakoitsija on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksua, jos rakennuttaja tai pääurakoitsija ei lähetetyn työntekijän ilmoituksen saatuaan ole pyytänyt selvitystä lähettävältä yritykseltä **ja toimittanut selvityspyyntöä ja saamaansa selvitystä työntekijälle. Rakennuttaja tai pääurakoitsija on vastaavasti velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksua, jos rakennuttaja tai pääurakoitsija ei ole** lähetetyn työntekijän pyynnöstä huolimatta toimittanut **selvityspyyntöä ja** saamaansa selvitystä työsuojeluviranomaiselle 15 §:ssä edellytetyllä tavalla.

Perustelut: Ehdotetun 15 §:n mukaan palkka-asian selvittäminen alkaa työntekijän aloitteellisuudesta. Sosiaali- ja terveysministeriön ehdotuksen mukaisesti 1 momentissa olisi säädetty selvityksen ensimmäinen vaihe, joka päättyisi siihen, että työntekijä saa selvityspyynnön ja selvityksen ja voi harkita mahdollisia jatkotoimenpiteitä.

Jos työntekijä harkintansa jälkeen päätyy siihen, että selvityspyynnön (Huom.! Puuttuu 35 §:stä!) ja selvityksen on syytä päätyä työsuojeluviranomaiselle, käynnistyisi 15 §:n 2 momentin mukainen toimitusvelvoite.

Laiminlyöntimaksu voitaisiin siten määrätä, jos:

- rakennuttaja tai pääurakoitsija ei lähetetyn työntekijän ilmoituksen saatuaan ole pyytänyt selvitystä lähettävältä yritykseltä ja toimittanut selvityspyyntöä ja saamaansa selvitystä työntekijälle.
- rakennuttaja tai pääurakoitsija ei ole lähetetyn työntekijän pyynnöstä huolimatta toimittanut selvityspyyntöä ja saamaansa selvitystä työsuojeluviranomaiselle 15 §:ssä edellytetyllä tavalla.

5 Laiminlyöntimaksu

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa laiminlyöntimaksun **suuruusasteikon** yhtenäistämistä tilaajavastuulain mukaisen asteikon kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei kuitenkaan kannata Liukkusen ehdotusta siitä, että laiminlyöntimaksun piiriin otettaisiin myös **11 §:ssä tarkoitettu velvoite**. Ehdotusta valmistellut työryhmä ei kannattanut tätä. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että tilaaja voi sopimusoikeudellisin keinoin pyrkiä varmistumaan siitä, että lähettävä yritys noudattaa 11 §:ä, eli antaa tilaajalle A1-todistukset.

Valvontaviranomaisten näkökulmasta keskeistä on, että kaikilla työntekijöillä on ylipäänsä sosiaaliturva järjestettynä. Lisäksi aiemmin työsuojeluhallinnosta on esitetty näkemys, jonka mukaan ennen viimeisimpiä tilaajavastuulakia koskeneita lakimuutoksia noudatettu käytäntö, jossa tilaajalta edellytettiin nykyistä vahvempaa roolia A1-todistusten suhteen, oli tosiasiassa tehokkain tapa varmistua siitä, että kaikilla työntekijöillä on A1-todistukset.

Hallitussihteeri

Anne Vänskä

